

IWT-SB

DEPARTEMENT ARCHITECTUUR EN BEELDENDE KUNST

OPLEIDING ARCHITECTUUR

AANVRAGER: ROEL DE RIDDER

PROMOTOR: DR. SYLVAIN DE BLEECKERE (PHL/UHASSELT)

ONDERZOEK NAAR EEN CONVIVIAAL MODEL VAN HERBESTEMMING VOOR NIET-GEKLASSEERDE NEOGOTISCHE KERKGEBOUWEN IN VLAANDEREN

De **algemene doelstelling** van het doctoraal onderzoek is het uitwerken van een conviviaal model voor de herbestemming van niet-geklasseerde neogotische kerkgebouwen in Vlaanderen. Daarbij staat de lokale gemeenschap als subject centraal. Dat subject kan het kerkgebouw voor openbare eredienst herwaarderen en er een ruimere invulling aan geven, met respect voor de religieuze geschiedenis en betekenis. Dat belangrijk element ent zich op de heersende tendens die in allerlei onderzoeken wordt omschreven als een gemeenschappelijke zoektocht naar alternatieven voor de kerkelijke rituelen. Het doctoraal onderzoek gaat na in welke mate het conviviale model inderdaad een antwoord kan bieden op die heersende zoektocht naar zingeving.

Het specifieke van het model dat het doctoraal onderzoek ontwikkelt, is de aanwezigheid van de woonfunctie voor een kleine gemeenschap die permanent verblijft in het kerkgebouw. Die gemeenschap zorgt voor de veranderende invulling van het gebouw met respect voor de religieuze identiteit ervan. De conviviale essentie van het model slaat, gesteund door het werk van Paulo Freire, Ivan Illich en Hannah Arendt, op de democratische publieke invulling van het bestaande kerkgebouw. Dat impliceert dat het onderzoek het **kerkgebouw benadert vanuit het hedendaagse discours over de publieke ruimte**, want vooronderzoek wijst uit dat de kerk weinig voorkomt in hedendaagse discussies over publieke ruimte en openbare gebouwen. Anderzijds ontstaat er een zinvolle toekomst voor het kerkgebouw, los van de geijkte monumentenzorg. Het onderzoek richt zich namelijk bewust op het niet-geklasseerde kerkgebouw dat in Vlaanderen veelal van neogotische signatuur is.

Het doctoraal onderzoek streeft concreet vier onderzoeksdoelen na.

ONDERZOEKSDEEL 1 : Aan de hand van de studie van fundamentele bronnen, panelgesprekken en interviews met bevoorrechte deskundigen, het standpunt van de Vlaamse bisdommen onderzoeken over het probleem van de leeg lopende kerkgebouwen, vanuit de hypothese dat er op dit ogenblik geen bewust beleid voorhanden is van de kerkelijke overheid, behalve dan die van het zo lang mogelijk continueren van het gegeven pastoraal beleid met het kerkgebouw als cultusplaats voor de eredienst.

ONDERZOEKSDEEL 2 : Inventariseren en identificeren van modellen en strategieën in de buurlanden omtrent herbestemmingen van lege kerkgebouwen door middel van een kritische literatuurstudie en vanuit de hypothese dat in al die modellen en strategieën geen conviviale dimensie voorkomt, wat door het vooronderzoek al wordt bevestigd.

ONDERZOEKSDEEL 3 : Conceptueel funderen en uitwerken van het conviviale model voor de herbestemming van niet-geklasseerde kerkgebouwen door een kritische studie van de fundamentele bronnen inzake de democratische cultuurfilosofie, architectuurtheorie en ontwerptheorie omtrent de publieke ruimte, gevolgd door een creatieve en persoonlijk onderbouwde synthese van hedendaagse inzichten in verband met de fenomenen zingeving, publieke ruimte en convivialiteit.

ONDERZOEKSDEEL 4 : Het architectonische transponeren op ontwerpniveau en in de context van een case-study, van het conviviale model naar een reëel project: de Heilige

Magdalenakerk in Brugge. Daar is reeds een beginnende dynamiek aanwezig die uitgaat van een zich vormende gemeenschap. In een protocol bevestigt het team van de Magdalenakerk haar medewerking aan het doctorale onderzoek. Hierdoor kan het onderzoek de participatieve ontwerpmethode consequent uitproberen en toepassen.

VALORISATIE: Het doctoraal project biedt aan de zowel politieke als kerkelijke overheid, evenals aan de lokale gemeenschappen een concreet en inspirerend model aan met bijhorende strategie om bewust en doelgericht om te gaan met het kerkelijk gebouwde patrimonium. Een nevenaspect van het project is dat het vanuit het conviviale model mogelijkheden aanreikt in het kader van de sociale economie.